

Högern går framåt i Latinamerika

Introduktion

Förutsägelseerna att Trump nog ganska snart skulle gå till attack Venezuela har hittills kommit till skam. Han hoppas förmodligen att Maduro-regimen under trycket utifrån ska falla mer eller mindre av sig självt. På så sätt slipper han ta ansvar för de förluster av amerikanska liv som en militär attack kan ge upphov till, vilket förmodligen ytterligare skulle försämra hans ställning i den amerikanska opinionen.

Men detta betyder givetvis inte att Trumps fokusering på Latinamerika har försvunnit eller ens minskat, snarare tvärtom. Den första av artiklarna nedan handlar om detta.

Samtidigt verkar högern i del flesta latinamerikanska länderna antingen behålla sin ställning eller vara på frammarsch. De fyra följande artiklarna illustrerar detta utifrån valresultaten under det senaste halvåret: Den första om Argentina (där Javier Milei behåller makten), den andra om Bolivia (där högern förväntas återta makten) och de två följande om Chile (där 2:a valomgången kommer att stå mellan en ”kommunist” och en extremhögerkandidat, där den senare ligger bäst till eftersom han lär få stöd från de övriga högerpartierna).

Samtliga ovannämnda artiklar ger en ganska dyster bild av situationen i Latinamerika. Men den allra sista artikeln, ser lite mer optimistiskt på det hela, såtillvida att artikelförfattaren menar att Trumps politik nog gynnar den latinamerikanska vänstern, åtminstone på lite sikt.

Innehåll

Trump och ”Donroe-doktrinen”.....	1
Argentina beseglar sin status som USA:s vasall.....	3
Därför återtar högern makten i Bolivia.....	5
Pinochets arvtagare har vittring på makten i Chile.....	8
Chile: Extremhögern har makten inom räckhåll.....	11
Vänstern i Latinamerika stärks av Trumps provokationer.....	12

Trump och ”Donroe-doktrinen”

Katrin Bennhold, *The New York Times*, 18 november 2025

Redan innan man förflyttade ett enormt hangarfartyg till Karibien hade Trump-administrationen börjat ägna uppmärksamhet åt USA:s grannar på västra halvklotet.

President Trump inledde sin andra mandatperiod med att lova ta över Panamakanalen, annektera Grönland och göra Kanada till den femtioförsta delstaten. Och han döpte om Mexikanska Golfen till Amerikanska Golfen.

I somras använde han USA:s ekonomiska styrka till att bestraffa Brasilien med tullar och sanktioner för att ha ställt hans bundsförvant, landets tidigare president Jair Bolsonaro, inför rätta. Under hösten försåg han en annan bundsförvant, Argentinas president Javier Milei, med en livlina värd 20 miljarder dollar.

Men i vad som troligen är administrationens mest omfattande intervention hittills har världens största hangarfartyg, U.S.S Gerald R. Ford, placerats på lämpligt avstånd från Venezuela för att

kunna rikta elden mot det. Femtontusen USA-soldater befinner sig nu i regionen alltmedan administrationen överväger huruvida man ska inleda ett militärt angrepp där.

Latinamerika har varit en måltavla för andra av USA:s presidenter också. Men som min kollega Jack Nicas, chef för *New York Times* kontor i Mexico City, skriver i en bra analys är vad vi ser nu ”en skarp förändring av USA:s utrikespolitik” – ett skifte över till västra halvklotet.

En del utrikespolitiska bedömare berättade för min kollega att Trump är ute efter att dela upp världen i olika intressesfärer, där Ryssland, Kina och USA har var sin. Trump, säger de, betraktar västra halvklotet som USA:s domän.

”Vår hemisfär”

En del kallar USA:s nya fokus för ”Donroe-doktrinen” – ett slags Trumpsk knorr på en tankegång från 1800-talet (begreppet förekom första gången i januari på förstasidan av *New York Post*).

1823 ville president James Monroe hindra europeiska makter från att blanda sig i på den amerikanska kontinenten. Det andra ledet – att USA inte skulle lägga sig i Europas angelägenheter blev känd som Monroe-doktrinen.

2025 är Kina USA:s främsta rival internationellt. De senaste decennierna har Kina byggt upp enorm politisk och ekonomisk makt i Latinamerika. Kina har investerat i strategiska tillgångar som litium i Argentina och Bolivia. Man är största köparen av olja från Venezuela. Man bygger fabriker för elfordon i Brasilien. Ryssland är också närvarande i Latinamerika, främst i Venezuela, Kuba och Nicaragua.

Företrädare för USA har börjat tala ett språk hämtat från Monroe-doktrinen, framhåller Jack Nicas i sin analys.

”Västra hemisfären är USA:s närområde och vi tänker skydda det”, skrev USA:s försvars- [eller numera krigs-] minister Pete Hegseth i torsdags på X.

USA:s intresse för regionen är lätt att begripa. Där finns stora naturtillgångar, strategiska positioner att slå vakt om och inkomstbringande marknader.

Mindre klart är huruvida det andra ledet i Monroe-doktrinen fortfarande gäller. Om USA ställer om fokus till västra halvklotet innebär det då också att man är villig att hålla sig borta från Rysslands och Kinas närområden? I så fall blir konsekvenserna omfattande för bl a Ukraina och Taiwan.

Fallet Venezuela

Det mest omedelbara frågetecknet rör Venezuela. Kommer USA att attackera och i så fall i vilket syfte? (I söndags sade Trump till reportrar att ”Venezuela vill samtala”).

Det är tänkbart att Trump tror att mobiliseringen av eldkraft kommer att tvinga president Nicolás Maduro, som USA och många andra länder inte anser vara Venezuelas legitime president, att kort och gott avgå. Men för närvarande finns inga tecken på något sådant: Maduro har försatt sitt försvar i högsta beredskap och de båda länderna tycks redo till krig.

Det uttalade målet, med krigsminister Hegseths formulering, är att ”avlägsna knarkterroristerna från vår hemisfär”.

Men som mina kollegor skriver, om det verkligen handlade om narkotika duger det inte som förklaring till att ett stort hangarfartyg brådstörtat förflyttas från östra Medelhavet till Karibien för att attackera småbåtar som kustbevakningen fram till i början av september klarade av att hantera. Och inte heller duger det som förklaring till varför Trump inte också tagit sikte på Colombia och Mexiko – Mexiko är ju den viktigaste länken för produktion och smuggling av fentanyl.

Enligt Jack Nicas är en bättre förklaring att Trump vill ha kontrollen över USA:s grannar.

”Han anser detta vara vårt närområde”, säger Mauricio Claver-Carone, som fram till i juni var Trumps särskilda sändebud i Latinamerika och som fortsätter som rådgivare i Vita huset. ”Det går inte att vara den främsta globala stormakten utan att vara den främsta regionala makten.”

Lästips: Se även [Trump ökar trycket på Latinamerika – artikelsamling](#) (oktober 2025)

Argentina beseglar sin status som USA:s vasall

Romarc Godin, *Mediapart*, 14 november 2025

Handelsavtalet med USA innebär att Argentina fullständigt fogar sig efter USA och öppnar sin egen marknad mot en begränsad tillgång till den amerikanska.

Javier Milis seger i mellanårsvalet nyligen berodde till stor del på att Washington förhindrade ytterligare sammanbrott för peson, den argentinska valutan, och ren utpressning från Trumps sida om att stödet skulle utebli i händelse av seger för oppositionen. Nu kammar Trump-administrationen hem vinsterna för egen del av Mileis seger.

Den 14 november avslöjade Vita huset huvudlinjerna i det kommande handelsavtalet mellan Argentina och USA. Ett projekt som fullbordar förvandlingen av Argentina till en vasall till USA och som kan komma att stå som förebild för andra avtal inom USA:s intressesfär. Och av vad som blivit känt handlar det om ett ytterst ojämnt avtal.

Bakom talet om ”ömsesidigt öppnande” av marknaderna är det framför allt Argentina som gått med på att öppna sin marknad för yankees produkter. Hädanefter är det fritt fram för USA:s produkter som läkemedel, kemiska produkter, maskiner, teknisk utrustning, bilar och jordbruksprodukter.

Och, än viktigare, på flera områden är det USA:s regler som ska gälla på den argentinska marknaden. Det är bland annat fallet beträffande digitala uppgifter som gäller USA:s tech-jättar.

Argentina har också gått med på att revidera sina regler inom jordbruket och normerna för säkerhet vad gäller bilar och patent. Avtalet innebär en verklig överföring av makten från Buenos Aires till Washington beträffande produkter som är tillgängliga på den lokala marknaden. Argentina ska också fullständigt tillämpa USA:s sanktioner mot andra länder.

I gengäld får Argentina mycket mer begränsad tillgång till USA-marknaden. Den allmänna regeln är att öppna dörrarna för ”vissa icke disponibla naturtillgångar” och generiska läkemedel. Det märks omedelbart att det handlar om ett enkelriktat avtal. Argentina kan få sälja det USA har behov av medan det blir fritt fram för USA i Argentina.

Gyllene sekel

En av de centrala punkterna i avtalet handlar om ”strategiskt samarbete” om viktiga mineralier. Argentina har stora tillgångar till en del av dessa mineraler, framför allt lithium. Och av avtalet att döma kommer en stor del av de tillgångarna att vara reserverade för USA.

Javier Milei välkomnade omedelbart avtalet – som han uppenbarligen inte haft något inflytande över – som början till ett ”nytt gyllene sekel” för sitt land. Och uppenbart är att Argentinas president har samma perspektiv som i slutet av 1800-talet då landet berikade sig på omfattande försäljning av råvaror och jordbruksprodukter till Europa och USA.

Ur det perspektivet har Argentina i just denna situation: i det system som USA är på väg att upprätta får man i uppdrag att leverera råvaror och billiga jordbruksprodukter till ett USA som har hegemonin.

I utbyte får Argentina gå med på att köpa en värdemässigt stor produktion från den hegemoniska metropolen. Logiken är uppenbar: vasallen Argentina har inga anspråk på att höja sig kvalitetsmässigt. Dess lokala tillverkning av högkvalitativa varor, redan svag, har inget att sätta emot konkurrensen från USA i synnerhet som regelverket är måttstytt för den starkare parten.

Som alltid när det gäller ett handelsavtal mellan en stormakt och ett underordnat land går det hela ut på att omorganisera det senares ekonomi. Något man ofta bortser från är att ett nyckelinslag i den internationella handeln är specialisering. Och här är vägen framåt klar: Argentina ska specialisera sig på råvaror och att exportera billiga varor till USA.

Argentina avsvär sig alla anspråk på att höja kvaliteten på sina varor, något som i ett sekel stått i centrum för landets ekonomiska politik. I stället är att vänta att fokus ska ligga på tillverkning i vissa sektorer med låga löner och inriktad på export.

Försvaga Kina

För Donald Trump har avtalet tre syften. Det första är att göra Argentina till en vasall. Hädanefter kommer Argentina att vara så beroende av varor från USA och marknaden där att man inte kommer att ha några ambitioner på en självständig politik. Donald Trump siktar helt klart på att också få andra länder i regionen att gå med på liknande avtal och avlägsna vänstern från makten. Andra liknande avtal offentliggjordes för övrigt i fredags med "vänskapliga" regimer som El Salvador, Ecuador och Guatemala.

Vilket leder till Washingtons andra syfte, och kanske det viktigaste: försvaga Kina och det inflytande Beijing skaffat sig i Sydamerika. Avtalet om viktiga metaller men även att Argentina sluter upp bakom USA:s sanktioner är ett tydligt tecken på att rivaliteten över Stilla havet står i centrum för avtalet.

Det är en viktig aspekt för Washington i och med att Beijing blivit Argentinas främsta kund, vilket också gäller andra länder i regionen. Kina hade till och med försett Argentina med dollarkrediter. Något som blivit mindre nödvändigt sedan USA numera tydligt bestämt sig för att både garantera Argentinas statskuld och pesons värde.

Slutligen har Donald Trump också inrikespolitiska hänsynstaganden. Efter raden av demokratiska valsegrare i början av november siktar Vita huset på att ställa om sin handelspolitik. Trump-administrationen är väl medveten om att den till stor del är vald för att förhindra den inflation som rådde under Joe Bidens tid som president. Och nu måste man få nytt syre, framför allt på livsmedelsområdet.

Avtalet med Argentina faller in i den planen. USA-marknaden öppnas för argentinska jordbruksprodukter, i första hand nötkött. Avtalet med Ecuador siktar också på att få tillgång till billiga bananer. Målet är att sänka livsmedelspriserna samtidigt som man behåller tullarna som ett redskap att omvandla vederbörande länder till vasaller med.

Satellitstat

I avtalet med Argentina förblir emellertid en rad känsliga frågor obesvarade. Den första, och mest akut för Buenos Aires, är statuten för argentinsk soja, landets viktigaste jordbruksprodukt och med Kina som främsta destination. Soja är också en viktig vara för USA:s jordbruk. Donald Trump har sagt sig vilja försvara sina sojaproducenter, vilket förefaller utesluta all öppning för argentinsk soja. Men att låta Argentinas produktion förbli beroende av Kina är bekymmersamt för Washington.

Den andra obekanta faktorn är hur avtalet ska hanteras inom Mercosur, den gemensamma sydamerikanska marknad där Argentina ingår. Javier Milei har aldrig varit någon varm anhängare av det avtalet som ju kopplar hans land till den mäktiga grannen Brasilien. Och det är inte säkert att bestämmelserna i avtalet med Washington är kompatibla med Mercosurs regler, bl a vad gäller normer och de allmänna relationerna med USA. En kris kan torna upp sig inom Mercosur och om Argentinas president måste välja mellan regional integrering och att bli vasall till USA blir valet enkelt för honom.

Argentina är nu på väg att bli en satellit till USA. Det kan kanske lösa en del problem som den höga inflationen men det tvingar också landet att överge alla planer på en egen väg till utveckling och bli kvar på en låg nivå begränsad till råvaror.

är presidenten som förvandlar landet till en vasall. Inte direkt överraskande av någon som främst inriktar sig på att göra sitt land till exportör av jordbruksprodukter och som egentligen aldrig övergett sin dröm om att göra dollarn till det egna landets valutas.

För Donald Trump handlar handeln bara om maktpolitik och dominans inom ramen för den avgörande frågan: kampen med Kina.

Därför återtar högern makten i Bolivia

Illusionen om "kapitalism för alla" och djup sociologisk förändring

Maëlle Mariette och Franck Poupeau, *Le Monde Diplomatique*, november 2025

Efter tjugo år vid makten fanns en splittrad vänster inte ens med i andra valomgången av presidentvalet i Bolivia. Bakom segern för Rodrigo Paz mot Jorge "Tuto" Quiroga låg en strategi: om "kapitalism för alla". Samt en djupgående sociologisk och kulturell omvandling som gynnade företrädarna för liberalismen.

Centrala torget i Barrio Solidaridad i norra delen av El Alto på nära 4 000 meters höjd är nästan livlöst dagen efter första valomgången av presidentvalet den 17 augusti. Några fotgängare korsar den dammiga esplanaden med kioskerna som säljer mat och två butiker med hushållsredskap och rengöringsprodukter, skyddade så gott det går av urblekta parasollen mot det grymma solljuset på Altiplano.

Sittande bakom sin disk med lager av rengöringsmedel anförtror oss Doña Maxima, med luvan över huvudet, att hon för första gången sedan 2006 inte röstat på MAS (Rörelsen mot socialism). Det parti som förkroppsligat de andinska folkens återfunna värdighet verkar idag fjärran från hennes vardag. Hon minns mycket väl hur hon i slutet av 1990-talet fick installera sig i ett bostadsområde utan rinnande vatten, utan vägar, utan elektricitet. Hon erinrar sig också vad MAS stått för i hennes fall: att hon tagit sig ur misären, att hennes barn får gå på universitetet och att hon nu har rätt att kliva in på olika myndigheter införd sin *polleras*, utan att bli avfärdad som "*india de mierda*" [indiandjäväl].

Men de landvinningarna förefaller idag som något avlägset. Nu bekymrar hon sig främst om sin lilla butik. Varje vecka tar hon minibussen till La Ceja, en korsning i ett kvarter som myllrar av varor insmugglade från Chile. Där köper hon rengöringsmedel som hon sedan säljer vidare med löjeväckande marginal i sin butik. Stormötena i kvarteret, mötena på skolan som hon en gång brukade delta på representerar en svunnen tid.

"Allt är för dyrt, allt har blivit alldeles för dyrt", suckar hon. Hennes klagan, till synes helt banalt, är uttryck för en kris som Bolivia inte upplevt sedan 1980-talet. Inflationen, underblåst av bristen på dollar och importsvårigheter, skenar: priserna på nödvändighetsvaror rusar uppåt. Sedan årets början ligger prisökningen enligt Internationella valutafonden på 15 procent (och 25 procent på livsmedel) samtidigt som bristen på drivmedel förlamar jordbruket i öster och, än mer, aktiviteten och företagsamheten bland folket. Den senare, som cirkulationen av varor hänger på, är ändå fortfarande ryggraden i en stapplande nationell ekonomi.

Att prisnivån flammat upp är något mer än en tillfällig svängning. Den illustrerar att luften gått ur "den ekstraktivistiska socialismen", dvs utveckling genom förstatligande av utvinning av naturtillgångar. Den modellen har möjliggjort en omfördelning av rikedomar utan motstycke som iordningställande av länge saknad infrastruktur – vägar, skolor, konsumtion – men det sägs ofta att den i huvudsak byggt på stöd till konsumtionen – utan någon egentlig omvandling av den produktiva strukturen, som fortsatt att handla om export av gas och som därmed gick bra bara så länge som inkomsterna från fossil energi gav tillräckligt med intäkter för att hålla valutans förhållande till dollarn fast. Men den uppfattningen stämmer inte helt och hållet: de goda

ekonomiska resultaten byggde ju på att man ville bygga upp en stat i stånd att bryta beroendet av råvaruexporten, att förverkliga en allmän industrialisering och konsolidera den inre marknaden.

”Vi sitter fast i 2005”

Valutans stabilitet började försvagas i slutet av 2010-talet under påverkan av två samverkande tendenser: fallet för gasexporten till Argentina och Brasilien – dit 80 procent av Bolivias export gick innan de båda länderna upptäckte egna fyndigheter – och den katastrofala hantering av pandemin som högerregeringen, ett resultat av statskuppen 2019 – stod för. Samtidigt som offentliga företag upplöstes och den sociala politiken urholkades lämnade den auktoritära regimen befolkningen åt sitt öde under pandemin och störtade ekonomin ut i kaos.

Att Luis Arce blev president 2020 kunde inte hejda spiralen. Skyndsam industrialisering, men dyrbar och olönsam på kort sig inom nya sektorer för grön omställning, ökat skattetryck, minskat stöd till hushåll och småföretag: regeringens allmänna ekonomiska inriktning accentuerade brytningen mellan staten och den folkliga basen. Till detta tillkom de inre stridigheterna inom MAS mellan Arces läger och den tidigare presidenten Evo Morales (2006-2019) som fläckade bilden av den progressiva staten i samma stund som krisen förvärrades.

I det läget ökade bara misstron mot staten. Men den hade sannolikt inte tagit sig en sådan omfattning – eller banat väg för att väljarkåren skulle gå till höger – utan den gradvisa spridningen av föreställningar om företagsamhet och som i grunden förändrade alla perspektiv bland bolivianerna. Sådana föreställningar hade existerat redan före den nuvarande krisen men formar nu helt vad en ökande del av befolkningen ser som berättigade lösningar på den ekonomiska och politiska återvändsgränd landet hamnat i.

”Vi sitter fast i 2005”, suckar den tidigare vice presidenten Álvaro García Linera, som styrde landet tillsammans med Evo Morales, när vi träffar honom dagen efter första omgången av presidentvalet, då för första gången på tjugo år två högerkandidater blev etta och tvåa. ”Vi begrep inte, medger han, att de människor vi lyckades få ur stor fattigdom också då fick nya ambitioner och inte längre ville veta av att vi talade till dem som om de vore fattiga. De ville höra att de var personer i stånd att medverka i ekonomin och göra en produktiv insats.”

Många bedömare förklarar att en stor del av MAS väljare vänt sig till kandidater från höger med att det uppstått en ny medelklass som gynnats av den omfördelningspolitik Evo Morales regering stod för. ”Men, ska inte folket få konsumera? Och ha en tv, en bil, en smartphone? Är det ett folk av asketer vi vill ha?”, säger García Linera. ”Det vore ju en ny form av förmynderi ...” När välståndet både faktiskt och i folks huvuden baseras på köpkraften är det då att undra över om de som precis tagit sig upp ur fattigdomen också gör samma koppling?

Det blir så mycket mer förståeligt om man betänker att uppkomsten av en bred medelklass inte är den enda större förändring som Bolivia upplevt de senaste tjugo åren. Aldrig hade staten haft en så central roll inom ekonomin – nationalisering av naturtillgångar, erkännande av den offentliga sektorn, kamp mot fattigdomen – som under Evo Morales tid vid makten, men det paradoxala är att den situationen bara gynnade marknadens expansion. Och med den började nya värderingar – individuell prestation, personlig rikedom – att breda ut sig. Och de frontalkrockade med uppfattningen om en boliviansk nationalitet baserad på en fler-nationell stat som definierar sig i termer av frigörelse, ursprungsfolkens rättigheter och kollektiv utveckling.

Den nya kulturella hegemonin för marknadstänkandet lever på en gammal tradition, den informella sektorn, som redan under 2000-talets första decennium angick 70 procent av arbetarna för att idag stå för 84 procent. Dess tyngd inom ekonomin kommer inte minst till uttryck genom dynamiken bland *los cholos*, den urbaniserade ursprungsbefolkning som ägnar sig åt en blomstrande handel – på gränsen till vad som är lagligt – och som tolererades av MAS, som i det såg en motor i samband med val och en hävstång för den inhemska konsumtionen. Dessutom stärktes uppfattningen att

staten inte hade några lösningar och att det gällde att kringgå den under pandemin då många bolivianer ”fick reda sig på egen hand”.

Och slutligen utvecklingen av Internet, som underlättades av att Entel, det största företaget inom telekommunikationer förstatligades 2008, bidragit till att sprida en kultur av individuell framgång till de delar av befolkningen som länge stått främmande för den sortens tänkande. De många unga – gruppen 18-35 år utgjorde 2024 43 procent av dem som registrerat sig som väljare – har inte upplevt den diskriminering och den misär som rådde före Evo Morales. Och bland den råder nu övertygelsen om att egenföretagande är den naturliga vägen att ta sig uppåt i samhället.

Den förändringen är också resultatet av en djup klyfta. Genom att öka antalet skolor och universitet har MAS gett en stor del av ungdomen en aldrig tidigare skådad tillgång till gymnasie- och vidare högre studier – antalet utexaminerade mer än fördubblades mellan 2008 och 2022. Men antalet kvalificerade anställningar har inte följt med, eller är för lågt. Sedan pandemin har nära fyra utexaminerade av tio fått överge det de läst till och inrikta sig på andra aktiviteter, ofta i den informella sektorn. I ett land där det råder brist på ingenjörer eller kvalificerade tekniker, och där branscher som handel, marknadsföring och kommunikation inte ger särskilt många utvägar till försörjning, flyttar den yrkesmässiga horisonten över till mikro-företagandet. Sociala medier, först och främst TikTok, flödar av uppgifter om hur lätt det är att öppna en egen snabbmatsrestaurang med kyckling eller starta ett import-export företag med kinesiska varor, anpassat till lokal efterfrågan.

Förändringar av väljarkåren

Förvisso är inte strävan efter att göra vinst och undanhålla sig skatt något nytt i Bolivia. Men enligt sociologen Claude Le Gouill, ”saknar den nuvarande intensiteten, ända långt ute på landsbygden, helt motstycke”. I gruvregionen Potosi har han sålunda iakttagit uppsving för mycket individualistiska tankegångar i fördelningen av intäkterna av gruvdriften inom en sektor som ändå länge präglades av kollektiv och facklig organisering. I den kontexten låg det inte det minsta förvånande i att Rodrigo Paz, kandidat för PDC, det kristdemokratiska partiet och förespråkare för ”kapitalism för alla”, kom etta i första omgången av presidentvalet med 32,6 procent av rösterna: kring honom utkristalliserade sig nu samma folkliga identifiering som Evo Morales tidigare varit föremål för.

Rodrigo Paz säger sig vilja bryta både med det statsbärande MAS – ”ekonomin måste tillhöra folket, inte staten”, säger han – och den traditionella elitens nyliberalism. Sociologen Pablo Mamani säger att den retoriken svarar mot förväntningarna hos företagsamheten ute bland befolkningen. Rodrigo Paz har för övrigt framställt sig som ett slags outsider, trots sina två decennier som politiker. Han talare om att klyftan mellan eliten och folket: ”Det finns ett Bolivia som inte räknas.” Hans genombrott, speciellt märkbart i MAS tidigare bastioner (framför allt städerna i Altiplano), har också att göra med den populistiska retoriken från vice president-kandidaten Edman Lara, gammal polisofficer som blivit ett känt namn efter att på Internet ha kritiserat korrruptionen inom polismakten och de allmänna hinder – skatter, tullar, osv – som han stött på i egenskap av småföretagare.

Sociala medier har försett duon med ett skimmer av närhet och genuinitet. De har fungerat som ekokammare till anti-etablissemangs retoriken, som förmått locka tidigare väljare till MAS utan att få dem att gå över till den traditionella och mest hårdföra högern, som fortfarande är väl förankrad i landets östra delar och företräds av Jorge ”Tuto” Quiroga, från Fria Alliansen. Han kom tvåa efter Rodrigo Paz i första omgången med 26,7 procent av rösterna. Quiroga var vice president under förra diktatorn Hugo Banzer (1971-1978), när denne på laglig väg återkom till makten 1997 för att sedan fungera som interimspresident 2001-2002. Quiroga hade en viktig roll i statskuppen 2019. Och han förkroppsligar de gamla nyliberala lösningarna från 1990-talet.

Väljarkårens nya beteende ingår i en mer allmän tendens över hela Sydamerika. Tillbakagången för den progressiva vägen, som inleddes för ett årtionde sedan, har banat väg för ett uppsving för en populistisk höger som samtidigt som den talar å de folkliga befolkningsskiktens vägnar står för en

nyintroduktion av liberalismens ekonomiska dogmer och en vilja att sluta upp bakom Washington. De båda som gick till slutomgången i Bolivia begav sig var och en till USA under kampanjen för att förhandla om lån och försäkra sig om Trump-administrationens stöd. I den avgörande omgången segrade Rodrigo Paz med 54,7 procent av rösterna. Inte helt överraskande välkomnade USA:s utrikesdepartement segern som ju kan ses som synonymt med att USA:s intressen i regionen är tillbaka. ”Vi hoppas få samarbeta med den valde presidenten, Rodrigo Paz, och återställa ekonomisk stabilitet, stimulera tillväxten inom den privata sektorn och stärka tryggheten”, hette det på X den 20 oktober.

Inga tvivel behöver råda om att den nye presidenten inte ska fatta den utsträckta handen ...

Pinochets arvtagare har vittring på makten i Chile

Louise André-Williams [Santiago], *Mediapart*, 15 november 2025

Efter vänsterpresidenten Gabriel Boric ställdes i söndagens första omgång av presidentvalet kommunisten Jeanette Jara mot tre högerkandidater – från allt till den traditionella högern till extremhögern.

Till rytmen av en cumbia dansar sextiosexåriga Maria Marconi med en chilensk flagga på axlarna före valmötet med José Antonio Kast som gör ett nytt försök att bli president efter misslyckandet för fyra år sedan.

Hon är pensionerad sjuksköterska och säger sig utan omsvep vara ”en obotlig anhängare till Pinochet”. Nu stöder hon Kast och hoppas ”få se samma stora Chile som förr”. ”Med Pinochet var det lugnt här, vi var starka”, försäkrar hon.

Hon är inte ensam om den övertygelsen och det hon säger anger tonen i en valkampanj dominerad av kandidater för en auktoritär höger. Söndagens val var inte bara första omgången i presidentvalet utan också val till kongressen (underhuset) och hälften av senaten.

Som konstitutionen anger kan den avgående vänsterpresidenten Gabriel Boric inte ställa upp till omval. För fyra år sedan valdes han på löften om stora sociala reformer, men dem har det inte blivit mycket av.

Valkampanjen har utspelats i en atmosfär av större ovisshet än någonsin sedan demokratis återinförande 1990. För första gången i ett presidentval är röstande obligatoriskt, tidigare var det frivilligt. Med andra ord hänger utgången på de fem miljonerna nya väljare och som kan anses vara främmande för de traditionella partierna och det politiska landskapet i allmänhet.

Flera nyanser av radikal höger

Att göra röstandet obligatoriskt infördes sedan Gabriel Boric valts 2021 och soffliggarna riskerar nu böter på motsvarande mellan 30 och 100 euro. Ur progressiv synvinkel är denna nya bestämmelse inte direkt uppmuntrande. Under de olika val som anordnats efteråt, folkomröstningar om konstitutionen och kommunalval, har extremhögern stärkts.

Ytterligare en faktor stärker ovissheten inför den första omgången av detta presidentval: mängden av högerkandidaturer. Medan partierna inom vänstern och mittenvänstern i primärval i augusti enades bakom kommunisten Jeanette Jara, tidigare arbetsmarknadsminister under Boric, som kandidat har samma inte varit fallet inom högern.

”Första valomgången är ett slags öppet primärval inom högern”, säger statsvetaren Octavio Avendaño. I en valkampanj som dominerats av frågor om invandring och kriminalitet har alla tre högerkandidater möjlighet att gå till andra omgången – och därmed att ta hem segern vid avgörandet den 14 december.

Evelyn Matthei, José Antonio Kast och Johannes Kaiser heter högerens kandidater. Den förstnämnda är 71 år och en veteran på den politiska scenen i Chile. Hon var arbetsmarknadsministers under

president Sebastian Piñeras första mandatperiod (2010-2014) och går nu fram som kandidat för *Chile Vamos* (höger och mittenhöger).

I en emellanåt vinglig balansakt har hon försökt inkarnera en viss återhållsamhet samtidigt som hon skärpt sin hållning beträffande kriminaliteten. Under den sista valdebatten lovade hon att skicka knarkhandlarna ”i fängelse eller till kyrkogården” och är fast besluten att fullständigt stänga landets gräns i norr under ett år. I likhet med konkurrenterna från extremhögern handlar Mattheis ekonomiska program om löften om tillväxt och åtstramning på samma gång.

Femtionioårige José Antonio Kast är en ultrakonservativ, son till en nazisoldat som kom till Chile efter andra världskriget. Han kandiderade redan 2021 men besegrades då av Boric och nu har han modererat sin framtoning. Nu fokuserar han på att ”ta itu med ett nödläge” och bekämpa brottslighet och hemlig invandring.

För fyra år sedan ville han göra sig av med kvinnoministeriet, förbjuda abort och gjorde ingen hemlighet av sin beundran för Pinochet. Nu ger han mindre uppmärksamhet åt sådana ämnen som kan störa de mitten-höger väljare han vill dra till sig.

Kaiser, osannolik syntes av Trump, Milei och Bukele

Därmed öppnades ett utrymme till höger och som omedelbart intogs av Johannes Kaiser. Precis innan Chile gick in i en period av ”black out”, dvs under de två veckorna före valdagen är opinionsmätningar förbjudna, hade Johannes Kaiser noterat ett genombrott i flera mätningar och stundtals legat bättre till än Evelyn Matthei.

Johannes Kaiser är tidigare deputerad från José Antonio Kasts Republikanska parti och vid tidigare val bedrev han kampanj för denne innan han 2024 bildade sitt eget parti, Nationella libertarianiska partiet. I likhet med Javier Milei, den självutnämnde libertarianen som blivit president i Argentina, siktar denne 49-åring på en ”kulturell kamp” mot ”progressiv ideologi”.

Kaiser är för dödsstraff och har uttryckt en önskan om att ”förändra” abortlagen, i synnerhet ”beträffande våldtäkt”. Sedan 2017 är abort tillåtet i tre fall: när moderns liv är i fara, när fostret inte är livsdugligt och efter våldtäkt ...

I juli fick han frågan om han ”var för en statskupp om samma situation som 1973 skulle återuppstå”. Svaret blev: ”Ja, absolut [...] och tyvärr med alla konsekvenser.” Under Pinochetdiktaturen, som varade fram till början av 1990-talet, utsattes mer än 40 000 för kränkning av sina mänskliga rättigheter (mord, tortyr, fängslande av politiska orsaker, osv).

Kaiser har också sagt att han tänker förbjuda kommunistpartiet om han blir vald. ”När han talar går det att förstå honom, han är tydlig, som Milei. Han är libertarian och vill reducera staten. Det är något nytt, det är vad jag vill ha!”, jublar Gabriel, en 24-årig ingenjörstudent, på ett av Kaisers utomhusmöten i Santiago den 12 november.

Den dagen meddelade Kaiser att han tänkte sluta ett avtal med El Salvadors auktoritära president Nayib Bukele om att till det landet och det gigantiska fängelset där, som *Human Rights Watch* den 5 november riktade kritik mot för övergrepp mot de venezolaner som förts dit efter att ha utvisats av Donald Trump, skicka utlänningar som gjort sig skyldiga till brott.

”Låt dem sitta där!”, sade Kaiser till dånande applåder.

Maria Quiroz, 53, har pins med bilder av libertarianen på bröstet. Den 12 november deltog hon för första gången på ett valmöte. Hittills har denna servitris från Santiago-regionen alltid röstat blankt. Hon är övertygad om att Kaiser är ”enda möjligheten att rädda ett Chile på väg att gå under i brottslighet”.

Som många chilener är hon främst bekymrad över brottsligheten och säger sig ”inte längre våga gå ut om kvällarna”. Men enligt *Global Peace Index* är Chile ändå ett av de säkraste länderna i Sydamerika efter Uruguay och Argentina.

”I Chile har det alltid rått en relativt stor rädsla för kriminalitet, men de senaste åren har den ökat kraftigt. Det har valstrategerna snappat upp och använder sig av i stor omfattning”, säger Daniel Johnson, chef för *Fundación Paz Ciudadana* i en intervju med BBC Mundo.

Pinochets skugga

Och beträffande Kaisers polemiska utspel om kuppen 1973 är Maria Quiroz ”helt överens”. ”Demokrati det är att få leva i lugn och ro och under Pinochet gjorde vi det”, säger hon som var tonåring under diktaturen (1973-1989).

Mediapart har stött på flera anhängare till Kaiser och Kast som ser tillbaka på diktaturen med nostalgi. Och när Kast avslutade kampanjen på Movistar Arena i Santiago nämnde flera spontant diktaturtiden i positiva termer.

Oavsett hur det går i valet är en sak klar: ”Första omgången kommer att sluta med seger för en kandidat som på ett eller annat sätt stöder Pinochet. Och det är något nytt för Chile”, säger sociologen Alberto Mayol, grundare av tankesmedjan *La Cosa Nostra*.

Och även om Evelyn Matthei inte uttrycker sig lika obekymrat om Pinochet som Kast eller Kaiser röstade hon i alla fall för att bibehålla diktaturen vid folkomröstningen 1988. I april sade hon också att kuppen 1973 ”varit nödvändig”. ”I annat fall hade det varit raka spåret mot Kuba. Det fanns inget annat alternativ.”

Enligt en opinionsmätning 2023, på femtioårsdagen av kuppen, svarade 20 procent att Pinochet varit ”en av de bästa ledarna i Chile under 1900-talet”.

Tid av splittring

”Runt om i världen hotas den traditionella, institutionella, högern av en ny och mer radikal höger. Den är antingen konservativ och blickar tillbaka som Kast eller ’futuristisk och fokuserad på att riva upp allt’ som Milei, som ju säger att allt måste rivas upp för att kunna återfödas. Och det är vad Kaiser står för i Chile”, säger Alberto Mayol.

”Det som slår mig i denna valkampanj är att vi inte bara har de tre alternativen till höger, utan att de konkurrerar med varandra”. Till att börja med handlade det om en duell mellan Matthei och Kast fram till att denne begick ”ett strategiskt misstag” och ”fokuserade på att erövra mittenväljarna, som om han redan var i andra omgången”, säger Mayol.

Flera bedömare tror att anti-system kandidater som Kaiser eller Franco Parisi gynnas av att det blivit obligatoriskt att rösta. Den senare, också han en högerpopulist, är av mer marginell karaktär och vill sänka lönerna för statstjänstemännen och skapa ”fängelsefartyg” och förvara brottslingar där.

Statsvetaren Octavio Avendaño anser att mängden högerkandidater mindre avspeglar en höger-vridning i samhället än en ”allmän uppsplittring och försvagning av alla partier”.

Den företeelsen har accentuerats genom valreformen 2015 då proportionella val infördes och där-efter av de medborgarrevolter som i flera månader skakade Chile 2019. ”Idag finns över tjugo partier i parlamentet och inget av dem är förankrat i hela landet, vilket gör det svårare att nå fram till stabila överenskommelser”, säger han.

Octavio Avendaño tror att splittringen inom högern paradoxalt nog kan bli till en styrka i parlamentsvalet. Under Sebastien Piñera hade högern makten först mellan 2010 och 2014 och sedan mellan 2018 och 2022 men utan att någonsin ha majoritet i parlamentet.

”Men nu är det troligt att oppositionspartierna både får majoritet i parlamentet och vinner president-valet. Det skulle innebära en helt ny situation.”

Chile: Extremhögern har makten inom räckhåll

Angeline Montoya, *Le Monde*, 17 november 2025

Vänsterns kandidat kom etta i första omgången av presidentvalet i Chile, men 70 procent av väljarna röstade på kandidater från högern och extremhögern.

”Tredje gången gillt!” Bakom ett skrivbord skyddat av pansarglas hade José Antonio Kast, extremhögers kandidat i presidentvalet, anledning att jubla. Det är tredje gången han ställer upp, efter tidigare försök 2017 och 2021, men nu tyder allt på att 59-åringen – advokat, far till nio barn, flera omgångar ledamot av parlamentet och öppen beundrare av general Augusto Pinochet (1973-1990) – tar hem presidentvalet trettiofem år efter slutet på diktaturen och fyra år efter segern för den unge framstegsvänlige Gabriel Boric, som bars fram på *el estallido social*, den stora proteströrelsen i oktober 2019.

En av överraskningarna denna valsöndag var att den 58-årige ekonomen Franco Parisi kom trea med 19,7 procent av rösterna. De flesta hade väntat sig att den platsen endera skulle tillfalla den traditionella högers kandidaten Evelyn Matthei eller Johannes Kaiser från Libertarianska nationella partiet, även han extremhöger och med Argentinas president Javier Milei som förebild. Men Kaiser kom först på fjärde plats med 13,9 procent och lämnade femteplatsen till Matthei med 12,5 procent.

När resultatet tillkännagavs tackade den brinnande katoliken Kast först och främst Gud. Sedan övergick han till att ”oppositionen besegrat en misslyckad regering”, en syftning på Gabriel Boric som varit president sedan 2022 och där Jeannette Jara, vänsterns kandidat och Kasts huvudmotståndare i avgörandet den 14 december, fram till i april var minister. ”Men den verkliga segern kommer att bli när vi besegrar den organiserade brottsligheten, när vi stänger våra gränser för illegal invandring och när alla chilener har ett värdigt arbete och när Chile hittar tillbaka till tillväxt”, sade Kast.

Anti-system retorik

”Jeannette Jara det är samma som Gabriel Boric. Om Jara vinner är det kommunistpartiet som vinner”, varnade han sina anhängare som entusiastiskt skanderade ”Vi ser det komma, Kast president!”. Och i något som lät som en replik lät Jeannette Jara hälsa från sitt högkvarter i centrala Santiago: ”Låt inte era hjärtan förlamas.”

Nu blir Franco Parisi kungamakare. ”Att notera är missnöje med institutionerna och partierna”, säger Mathilde Allain, docent i statsvetenskap vid Institutet för Latinamerikastudier. ”Och proteströsterna går i extrem riktning eller också till personer som Parisi.”

Franco Parisi är grundare av *Partido de la Gente* (”Partiet för vanligt folk”). Han är en populist med anti-system retorik och överraskade redan vid presidentvalet 2021 genom att komma trea med 12,8 procent. Då hade han bedrivit sin kampanj på sociala medier från USA eftersom han jagades av rättvisan för att inte ha betalat underhåll till sina barn. Han återvände till hemlandet först 2023 efter att ha gjort upp med sin ex-hustru. Den här gången tar Parisi hem en femtedel av rösterna och kom etta i alla regioner i landets norra del.

En person som förbryllar. ”Han är väldigt svår att klassificera politiskt”, säger statsvetaren Antoine Maillet, universitetslärare och forskare vid Centrum för konfliktstudier och social sammanhållning. ”Det går att dra paralleller mellan honom och Javier Milei i Argentina. Men i motsats till de andra kandidaterna inom högern har han aldrig försökt jämföra sig med Milei.”

Som Milei har Parisi gjort sig känd på tv och radio i program där han förklarat sina ekonomiska uppfattningar, ”så att ni inte blir nedtrampade av systemet”, som han brukar säga. Enligt honom är Chile ”varken fascistiskt eller kommunistiskt” och han har både betecknat Pinochet som ”diktator” och föreslagit utplacering av minor vid landets nordgräns för att hindra migranter från att ta sig in i Chile.

Vänsterns Jeannette Jara måste nu orientera sig mot mitten för att kunna vinna över en del av dem som röstat på Parisi eller Matthei. På söndagskvällen berömde hon en del av deras förslag. Jara är karismatisk och öppen för dialog, men hennes medlemskap i kommunistpartiet har inte gagnat henne liksom heller inte det hon åstadkommit som arbetsmarknadsminister mellan 2022 och 2025: minskning av arbetstiden, ökning av minimilönen, pensionsreformen. Resultat som inte räckte till mot de ämnen som dominerat valkampanjen under ledning av extremhögern: invandringen och brottsligheten, som båda ökar.

José Antonio Kast räknar med att få stöd av Johannes Kaiser och Evelyn Matthei. Franco Parisi vände sig för sin del till de båda huvudkandidaterna: ”Jag tänker inte skriva på någon check in blanco för någon.” Tillsammans fick de fyra kandidaterna för högern och extremhögern 70 procent av rösterna.

Och nästa president får räkna med en kongress med högerprägel. Resultaten av söndagens parlamentsval är ännu inte fullständiga men extremhögerns koalition verkar gå från 15 till 42 deputerade och därmed tillsammans med den traditionella högern nå 76 platser av 155 i underhuset. Vänsterkoalitionen verkar få 64 platser. Även i det fallet blir det Parisi som har avgörandet i sin hand. Hans parti ser ut att få 14 platser.

Vänstern i Latinamerika stärks av Trumps provokationer

Steven Ellner, i *Jacobin* 13/11 2025 och *Links International Journal of Socialist Renewal*, 15/11 2025

När Donald Trump i januari 2025 åter tog över som USA:s president hade regeringarna i den Rosa Vågen i Latinamerika börjat tappa mark. Brasiliens president Luiz Inácio Lula da Silva noterade de lägsta popularitetssiffrorna under någon av sina tre mandatperioder och Colombias Gustavo Petro låg på bara 34 procent. Och i efterspelet till de starkt omstridda resultaten av presidentvalet i Venezuela i juli 2024 var landets president Nicolás Maduro alltmer isolerad i regionen.

Men knappt ett år senare har det politiska landskapet ändrats. Trumps åtgärder – som att döpa om Mexikanska Gulfen, hans aggressiva tullar och militära agerande i Karibien och Stilla havet – har gett nytt liv åt regeringarna i den Rosa Vågen och vänstern i allmänhet. Latinamerika har reagerat på Trumps återopande av Monroedoktrinen med stärkt nationalkänsla, storas demonstrationer och kritiska fördömanden från politiker i de flesta politiska läger, även en del inom mitten-högern.

Samtidigt som USA mer och mer liknar en opålitlig maktfaktor på nedåtgående siktar Kina på att framställa sig som förespråkare för nationell suveränitet och en resonabel röst beträffande internationell handel och investeringar. När Trump i juli införde femtioprocentiga tullar mot huvuddelen av importen från Brasilien blev kineserna in för att fylla den lucka som uppstått för Brasiliens helt avgörande export av sojaböner.

Lula vs. Trump

Olika länder uppvisar olika scenarion men resultaten blir de samma: vänstern stärks och, i en del fall, högern försvagas. En form finns att skåda i både Brasilien och Mexiko, där Lula och Mexikos president Claudia Sheinbaum förenat bestämt agerande med diskret sådant, till skillnad från den mer konfrontatoriska retoriken från Colombias Petro.

I juli reagerade Lula trotsigt på Trumps försök att bryta ner Brasilien genom strafftullar avsedda att få igenom frigivning av USA-presidentens bundsförvant, Brasiliens tidigare president Jair Bolsonaro, som dömts till fängelse för sin inblandning i kupp- och mordförsök. I motsats till andra statschefer vägrade Lula böja sig för Trump. I stället förklarade Lula att ”Brasilien tänker inte låta sig läxas upp av någon” samtidigt som han erinrade om kuppen i Brasilien 1964 som ett tidigare exempel på inblandning från USA.

Kraftmätningen ledde till omfattande regeringsvänliga demonstrationer runt om i landet och betydligt större än dem högern anordnade med krav på frigivning av Bolsonaro. Lulas anhängare beskyllde högern för tullarna, och då särskilt Bolsonaros son Eduardo, som bedrivit en kampanj för dem efter att ha flyttat till Washington. Lula kallade Bolsonaro ”förrädare” och sade att han skulle ställas inför rätta igen för att bära skulden för vad som blivit känt som ”Bolsonaros skatt”. Ett tecken på att Trumps tullar fullständigt förändrat matchläget var att Lula i oktober meddelade att han tänker ställa upp till omval i oktober 2026 och att hans popularitetssiffror nu låg på över 50 procent.

En del bedömare har kritiserat Lula för att under sitt trettio minuter långa videosamtal med Trump den 6 oktober inte ha tagit avstånd från Washingtons kanonbåtsdiplomati i Karibien. Enligt den tolkningen av samtalet gav Lula prov på naivitet och kraflöshet när han samtidigt uttryckte ”oro och anpassning till USA-imperialismen” och illusionen om att bägge parter kan vara vinnare i en förhandling.

I själva verket har Lula uttalat sig mot USA:s militära närvaro som ”en orsak till spänningar” i Karibien, som han betecknar som en ”zon av fred”. Givetvis kunde Lula ha gått längre, som MST, Rörelsen av jordlösa arbetare, ville – man stödde Lula i det senaste presidentvalet – och uttryckligen förklara sig solidarisk med Venezuela mot attacker från USA.

Ändå går det knappast att anklaga Lula för undergivenhet gentemot Trump. I själva verket har Lula, och Sheinbaum, varit skickliga i hanteringen av USA-presidenten och i slutändan fått igenom rätt mycket av vad de varit ute efter. Och samtidigt som Trump drog tillbaka sina tullhot mot såväl Brasilien som Mexiko gick han också över till att lovorda de bägge statscheferna.

Enad front i görningen

I Brasilien och på andra håll i regionen håller en ny formering på att uppstå där både höger- och vänsterinriktade krafter sätter sig upp mot Washingtons hållning. Ett tydligt exempel var när Lula i oktober utsåg Guilherme Boulos, aktivist inom MTST, de hemlösa arbetarnas rörelse, och tidigare presidentkandidat, till minister. Boulos är medlem av PSOL, Partiet för socialism och frihet, en vänsterutbrytning ur Lulas PT (Arbetarpartiet), som 2022 stödde Lulas presidentvalskampanj men inte ville ingå i hans regering.

Boulos, som spelade en viktig roll i organiserandet av protesterna nyligen mot Washingtons tullhöjningar, talade om betydelsen av sin utnämning: ”Lula gav mig uppdraget att hjälpa till att öka regeringens närvaro på gatan ... och [lyssna] till folkets krav.” Utnämningen är enligt det Miami-baserade *Noticias Financiera* ett tecken på en vänstervridning, ”Lula visade att att tänker gå till val 2026 beredd på krig. Ett krig enligt sin egen modell där han använder sig av de sociala proteströrelserna.”

Venezuela är ytterligare ett exempel där politiska aktörer över nästan hela det politiska spektrumet enas om behovet av en bred front mot USA:s aggression i regionen. Ingen annan regering inom den Rosa Vågen har ställts inför så många försök till regimförändring och destabilisering som Venezuela under Maduro, Hugo Chávez efterträdare. Regeringens reaktioner på dem och andra utmaningar har emellanåt brutit mot demokratiska normer och inneburit eftergifter för näringslivet, vilket lett till häftig kritik från både moderata och mer radikala delar av vänstern.

I den senare kategorin återfinns exempelvis Elías Jaua, tidigare medlem av den inre cirkeln kring Chávez, vars vänsteråsikter om ekonomisk politik och inre partidemokrati gjort honom marginaliserad inom Chavista-rörelsen. Inför USA:s militära hot i Karibien har Jaua ställt sig på Maduros sida och kritiserat den ”psykologiska krigföringen” mot presidenten. Han fortsatte med att säga att i detta kritiska ögonblick är det nödvändigt ”att sätta folkets väl över alla ideologiska, politiska och andra intressen” och tillade ”Fosterlandet går först”.

Bland andra kända politiska namn som stött Maduros maning till nationell dialog mot USA:s hot – samtidigt som de fortsatt att kritisera Maduro för påstått odemokratiskt agerande – återfinns några

inom mitten och mitten-högern politiskt som de tidigare presidentkandidaterna Henrique Capriles, Manuel Rosales och Antonio Ecarri.

Andra tillhör den moderata vänstern och innehade viktiga poster under Chávez och/eller tillhörde det moderata vänsterpartiet MAS (*Movimiento al Socialismo*) på 1990-talet. En av de senare är Enrique Ochoa Antich, som samlat till ett upprop undertecknat av tjugosju ledande anti-Maduro moderata politiker, där det hette att ”det är nedslående att se en extremistisk del av oppositionen” stödja sanktioner och annat agerande av USA. Ochoa Antich föreslog en dialog med representanter för regeringen ”om bästa sättet att främja nationell enhet och försvara suveräniteten”.

I Argentina stegade Trump in för att hjälpa högern till vad som sannolikt kommer att visa sig vara en Pyrrhusseger. Strax före valet i oktober erbjöd sig Trump att ge Argentina 40 miljarder dollar i stöd men bara under förutsättningen att högerpresidenten Javier Mileis parti segade, vilket är exakt vad som hände. Trumps utpressning fördömdes av en rad politiker från peronister kopplade till tidigare regeringar från den Rosa Vågen till mittenpolitiker som tillhört deras mest högljudda kritiker. Facundo Manes, ledare för mittenpartiet Radikala medborgarunionen, var ett sådant exempel och förklarade att ”tvångsåtgärder fortsätter”. På gatorna i Buenos Aires syntes sedan protestplakat som fördömde Milei och präglades av anti-amerikanska paroller som ”Yankee go home” och ”Milei är Trumps åsna” och en USA-flagga brändes.

Enigheten kring behovet att ställa sig upp mot Trumps hot och agerande skapar möjligheter för progressiva och socialister runt om på kontinenten. Kravet på den sortens enhet framfördes vid São Paulo Forum, ett organ som samlar över hundra vänsterorganisationer i Latinamerika och som Lula var med om att bilda 1990. Inför Trumps första mandatperiod 2017 publicerade detta forum dokumentet ”Konsensus i Vårt Amerika” som svar på det nyliberala Washington Consensus och USA:s ökade inblandning i hemisfären.

Samtidigt som man försvarade pluralismen hos progressiva rörelser och undvek begreppet ”socialism” talade dokumentet om behovet av att skissera en mer konkret uppsättning reformer och målsättningar. Det förväntade nästas steget förverkligades emellertid aldrig. Nyligen beklagade den kubanske politiske bedömarens och strategen Roberto Regalado att ”Konsensus för Vårt Amerika trots det akuta behovet av att stärka enheten snarast förtvinat”.

Trump och högern i Latinamerika

Stora delar av högern i Latinamerika har satsat på president Trump. Högerpresidenterna i Argentina, Ecuador och Paraguay är anhängare till Trump, precis som Bolsonaro, presidentkandidaten i Chile José Antonio Kast och Colombias förre president Álvaro Uribe. I Venezuela tillägnade María Corina Machado, högeroppositionens ledare, sitt Nobels fredspris till Trump.

2022 var Leopoldo López, Machados partner inom högern i Venezuela, med om att grunda Världskongressen för Frihet, inriktad på regimförändring i länder som Washington ser som sina motståndare. Den idén ligger i linje med planerna på att bilda en ”Högerns international” som bland andra Trumps strateg Steve Bannon verkar för. 2016 bildade Bannon *The Movement* för att ena högern i Europa, men stora delar av högern där har inte brytt sig om den.

Det är än mindre sannolikt att den sortens ”internationalism” till höger kommer att blomma upp i Latinamerika. I USA utnyttjar Trump patriotismen – eller en perverterad form av den – men i fallet Latinamerika är nationalkänsla och stöd till Trump mot varandra stående storheter, särskilt när det handlar om tullar, invandring, hot om militär invasion och viftande med Monroedoktrinen. I exempelvis Venezuela har Machados popularitet minskat och hennes oppositionsrörelse splittrats till följd av det folkliga motståndet mot Trumps politik.

I USA flirtar Trump med sina fanatiska anhängare samtidigt som hans popularitet hela tiden minskar. I Latinamerika sker samma sak förutom att hans popularitet inte kan sjunka lägre än idag. Enligt *Pew Research Center* hyser bara 8 procent av mexikanerna ”förtroende” för Trump.

Trump har bidragit till en viktig förändring i det politiska landskapet i Latinamerika, som nu präglas av politisk polarisering och inbrytningar från vänstern. I många länder har vänstern – som i decennier befunnit sig vid sidan av – blivit en viktig referens som lyckats samla kring i varje fall den nationella suveränitetens banér om inte rent av antiimperialism.

I Chile fick kommunisten Jeannette Jara överraskande 60,5 procent av rösterna i primärvalet [inom vänstern¹] och blev kandidat för ett anti-höger block i presidentvalet. Jara har visserligen anslagit en försiktig ton men riktade sig ändå direkt till Trump i samband med hans inblandning i valet i Argentina med orden ”Inga USA-soldater i Chile. Chile förväntar sig respekt och det gäller också av dess suveränitet.”

Trots kraftig repression har anhängare till Rafael Correa, tidigare Rosa Vågen-president där, varit nära att vinna de tre senaste presidentvalen. Och i Colombia har Petro stärkt sin bas genom sina kraftfulla fördömanden av USA:s militära operationer och i början av oktober starta en kampanj för att samla två miljoner underskrifter för en nationell konstituerande församling.

”Polarisering” innebär ofta ett scenario där extrema krafter på bägge sidor av det politiska spektrumet är på uppgång. Så ser det inte ut i Latinamerika, i varje fall inte inom vänstern. I stället råder samförstånd bland olika varianter av progressiva i motståndet mot Trump och allt han står för. Nu gäller det att översättas detta samförstånd till organiserade former av enhet – genom enhetsfronter både på nationell nivå och inom CELAC, Organisationen av stater i Latinamerika och Karibien, samt andra regionala organ.

[Steven Ellner är biträdande redaktör för Latin American Perspectives och pensionerad professor vid Universidad de Oriente i Venezuela, där han varit bosatt i drygt 40 år. Han har bl a gett ut Rethinking Venezuelan Politics: Class, Conflict, and the Chávez Phenomenon.]

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

[Trump och Venezuela – artikelsamling](#) (september 2025)

[Trump ökar trycket på Latinamerika – artikelsamling](#) (oktober 2025)

[Maduros Venezuela står vid avgrundens brant](#) (november 2015)

¹ OBS att detta var ett val inom vänstern. I det aktuella presidentvalet fick hon c:a 28% av rösterna i 1:a omgången, som hon därmed vann, medan högerextremisten José Antonio Kast (som hyllar Pinochets militärdiktaturen) fick 24 %. Men samtidigt fick högerpartierna nära 45 %, vilket fått de flesta bedömare att dra slutsatsen att han kommer att vinna 2:s valomgången.